

Thực hành dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới ở nước ta hiện nay

Ngày nhận bài: 05/02/2026 | Ngày phản biện: 07/02/2026 | Ngày xuất bản: 03/04/2026

Tác giả: Nguyễn Đức Lực (Đảng uỷ phường Gia Sàng, tỉnh Thái Nguyên)

Tóm tắt: Thực hành dân chủ cơ sở giữ vai trò quan trọng trong xây dựng nông thôn mới, góp phần phát huy quyền làm chủ của Nhân dân, huy động nguồn lực xã hội và nâng cao hiệu quả quản lý ở cơ sở. Bài viết làm rõ một số vấn đề lý luận về thực hành dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới, phân tích thực trạng triển khai với những kết quả đạt được và những hạn chế còn tồn tại. Trên cơ sở đó, bài viết đề xuất giải pháp phát huy dân chủ cơ sở, đáp ứng yêu cầu xây dựng nông thôn mới trong giai đoạn hiện nay.

1. Đặt vấn đề

Thực hành dân chủ cơ sở là nội dung có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong quá trình xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, đồng thời là điều kiện bảo đảm để Nhân dân thực sự phát huy quyền làm chủ trong các lĩnh vực của đời sống xã hội. Trong xây dựng nông thôn mới, dân chủ cơ sở không chỉ là yêu cầu mang tính nguyên tắc mà còn là động lực thúc đẩy sự tham gia tích cực, tự giác của người dân vào quá trình tổ chức thực hiện các mục tiêu, tiêu chí phát triển nông thôn bền vững.

Thực tiễn xây dựng nông thôn mới ở nước ta thời gian qua cho thấy, nơi nào thực hành tốt dân chủ cơ sở, bảo đảm để người dân được biết, được bàn, được tham gia thực hiện và giám sát, thì nơi đó phong trào xây dựng nông thôn mới diễn ra hiệu quả, tạo được sự đồng thuận xã hội cao và huy động được nhiều nguồn lực trong Nhân dân. Ngược lại, ở một số địa phương, việc thực hành dân chủ cơ sở còn mang tính hình thức, chưa gắn chặt với nhu cầu, nguyện vọng chính đáng của người dân, dẫn đến

hiệu quả xây dựng nông thôn mới chưa thực sự bền vững. Trong bối cảnh nước ta đang đẩy mạnh xây dựng nông thôn mới nâng cao, nông thôn mới kiểu mẫu và triển khai Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở, việc nghiên cứu một cách hệ thống vấn đề thực hành dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới hiện nay có ý nghĩa lý luận và thực tiễn sâu sắc.

2. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết sử dụng tổng hợp các phương pháp nghiên cứu của khoa học xã hội nhằm làm rõ vấn đề thực hành dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới ở Việt Nam hiện nay. Trước hết, phương pháp phân tích - tổng hợp tài liệu được sử dụng để hệ thống hóa cơ sở lý luận về dân chủ cơ sở và vai trò của người dân trong xây dựng nông thôn mới, thông qua việc khai thác các văn kiện của Đảng Cộng sản Việt Nam cùng các văn bản pháp luật như Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở 2022 và các chương trình, đề án của Chính phủ liên quan đến xây dựng nông thôn mới.

Bên cạnh đó, phương pháp phân tích số liệu thứ cấp được áp dụng thông qua việc khai thác các báo cáo chính thức, tiêu biểu như Chỉ số hiệu quả quản trị và hành chính công cấp tỉnh (PAPI), báo cáo của các bộ, ngành và địa phương, nhằm đánh giá thực trạng mức độ tham gia của người dân, tính công khai, minh bạch và trách nhiệm giải trình ở cơ sở. Đồng thời, phương pháp so sánh và đối chiếu được sử dụng để nhận diện sự khác biệt trong thực hành dân chủ giữa các vùng, địa phương, qua đó làm rõ tính không đồng đều trong quá trình triển khai.

Ngoài ra, bài viết còn vận dụng phương pháp logic - lịch sử để phân tích sự vận động và phát triển của thực hành dân chủ cơ sở gắn với tiến trình xây dựng nông thôn mới qua các giai đoạn. Trên cơ sở đó, phương pháp khái quát hóa và suy luận khoa học được sử dụng nhằm đề xuất các giải pháp có tính khả thi, phù hợp với bối cảnh phát triển kinh tế - xã hội và yêu cầu phát huy quyền làm chủ của Nhân dân trong giai đoạn hiện nay.

3. Kết quả, thảo luận

3.1. Những vấn đề chung về thực hành dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới

Thực hành dân chủ cơ sở là nội dung cơ bản của dân chủ xã hội chủ nghĩa, phản ánh mức độ hiện thực hóa quyền làm chủ của Nhân dân trong đời sống chính trị - xã hội ở cấp cơ sở. Trong điều kiện xây dựng nông thôn mới, thực hành dân chủ cơ sở không chỉ mang ý nghĩa chính trị - xã hội mà còn có vai trò trực tiếp đối với hiệu quả tổ chức thực hiện các mục tiêu, tiêu chí phát triển nông thôn toàn diện, bền vững. Việc nhận thức đúng và đầy đủ những vấn đề chung về thực hành dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới có ý nghĩa quan trọng cả về lý luận và thực tiễn.

Thực hành dân chủ ở cơ sở là quá trình bảo đảm để nhân dân thực hiện quyền làm chủ của mình thông qua các cơ chế và hình thức cụ thể, như được biết, được bàn, được tham gia quyết định, thực hiện và giám sát những vấn đề liên quan trực tiếp đến đời sống và lợi ích của cộng đồng dân cư (Quốc hội, 2022). Đây không chỉ là sự thừa nhận về mặt pháp lý mà còn là quá trình tổ chức, vận hành dân chủ trong thực tiễn.

Trên phương diện lý luận, thực hành dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới được đặt trên nền tảng của quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh về dân chủ và vai trò của Nhân dân. Theo đó, dân chủ vừa là mục tiêu, vừa là động lực của sự phát triển; Nhân dân là chủ thể của quyền lực, đồng thời là lực lượng trực tiếp tham gia vào quá trình tổ chức và quản lý xã hội. Dân chủ không chỉ dừng lại ở việc trao quyền mà quan trọng hơn là tổ chức để Nhân dân thực hiện quyền đó trong thực tế. Mọi chủ trương, chính sách nếu không xuất phát từ lợi ích của Nhân dân, không được Nhân dân tham gia bàn bạc, kiểm tra thì khó có thể thành công. Hồ Chí Minh khẳng định: "Việc gì có lợi cho dân thì phải hết sức làm, việc gì có hại cho dân thì phải hết sức tránh." (Hồ Chí Minh, 2011). Đây là cơ sở tư tưởng quan trọng cho việc thực hành dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới.

Dân chủ cơ sở được xem là một yếu tố cốt lõi của quản trị địa phương hiệu quả. Việc mở rộng sự tham gia của người dân giúp nâng cao tính minh bạch, trách nhiệm giải trình và sự đồng thuận xã hội, qua đó góp phần nâng cao chất lượng quyết định và hiệu quả thực thi chính sách phát triển nông thôn. Do đó, thực hành dân chủ cơ sở không chỉ mang ý nghĩa chính trị mà còn có giá trị thực tiễn rõ rệt trong việc bảo đảm tính bền vững của quá trình xây dựng nông thôn mới.

Ở nước ta, thực hành dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới có cơ sở pháp lý ngày càng đầy đủ và hoàn thiện. Hiến pháp năm 2013 khẳng định quyền làm chủ của Nhân dân và nguyên tắc tất cả quyền lực nhà nước thuộc về Nhân dân. Trên cơ sở đó, nhiều văn bản pháp luật và chính sách đã cụ thể hóa nội dung, hình thức và cơ chế thực hiện dân chủ ở cơ sở. Đặc biệt, Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở năm 2022 đã tạo khuôn khổ pháp lý quan trọng, thống nhất cho việc tổ chức và thực hành dân chủ ở xã, phường, thị trấn, trong đó quy định rõ những nội dung Nhân dân được biết, được bàn, được quyết định và được giám sát. Đây là cơ sở pháp lý trực tiếp, có ý nghĩa nền tảng đối với việc thực hành dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới hiện nay.

Thực hành dân chủ cơ sở có vai trò đặc biệt quan trọng trong việc nâng cao hiệu quả xây dựng nông thôn mới. Trước hết, dân chủ cơ sở góp phần phát huy quyền làm chủ và trách nhiệm của người dân, biến người dân từ đối tượng thụ hưởng chính sách trở thành chủ thể trực tiếp tham gia vào quá trình phát triển nông thôn. Khi người dân được tham gia bàn bạc, quyết định và giám sát, họ có ý thức rõ hơn về trách nhiệm, từ đó chủ động đóng góp công sức, trí tuệ và nguồn lực cho cộng đồng. Thứ hai, thực hành dân chủ cơ sở góp phần tạo sự đồng thuận xã hội, hạn chế những mâu thuẫn, khiếu kiện phát sinh trong quá trình xây dựng nông thôn mới. Việc công khai, minh bạch thông tin và tổ chức đối thoại với người dân giúp tăng cường niềm tin của Nhân dân đối với cấp ủy, chính quyền cơ sở, qua đó tạo nền tảng xã hội vững chắc cho việc triển khai các chương trình, dự án. Thứ ba, dân chủ cơ sở góp phần nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý ở cơ sở. Thông qua cơ chế giám sát của Nhân dân và cộng đồng, hoạt động của chính quyền cơ sở được kiểm soát tốt hơn, hạn chế tình trạng lạm quyền, quan liêu hoặc sử dụng nguồn lực kém hiệu quả. Điều này có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong bối cảnh xây dựng nông thôn mới đòi hỏi huy động và quản lý khối lượng lớn nguồn lực từ Nhà nước và xã hội.

3.2. Thực trạng thực hành dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới ở nước ta

3.2.1. Kết quả đạt được trong thực hành dân chủ cơ sở

Thứ nhất, nhận thức của người dân về dân chủ ở cơ sở ngày càng được nâng cao. Nhận thức của cấp ủy, chính quyền và Nhân dân về vai trò của dân chủ cơ sở trong

xây dựng nông thôn mới đã được nâng lên rõ rệt. Việc công khai quy hoạch, kế hoạch, tiêu chí xây dựng nông thôn mới và các khoản đóng góp của Nhân dân ngày càng trở thành việc làm thường xuyên tại nhiều địa phương. Người dân được tiếp cận thông tin từ sớm, được tham gia ý kiến đánh giá về các công trình cơ sở hạ tầng, các dự án sản xuất, phát triển kinh tế - xã hội... Điều này góp phần tạo ra sự đồng thuận xã hội cao hơn trong quá trình xây dựng nông thôn mới.

Đặc biệt, ở nhiều nơi hội nghị Nhân dân, các cuộc họp thôn bản, tổ dân phố được tổ chức đều đặn để bàn bạc, lấy ý kiến về các nội dung xây dựng nông thôn mới như lựa chọn công trình ưu tiên, phương thức huy động đóng góp, giám sát chất lượng xây dựng... Những hình thức này thúc đẩy quyền "được biết - được bàn - được quyết định - được giám sát" của Nhân dân ngày càng đi vào thực chất.

Thứ hai, vai trò giám sát của Nhân dân. Vai trò giám sát của Nhân dân và cộng đồng trong xây dựng nông thôn mới được củng cố thông qua các tổ chức như Ban giám sát đầu tư của cộng đồng, Ban thanh tra nhân dân trong thực hiện dân chủ cơ sở. Tại nhiều địa phương, các tổ chức này tham gia đánh giá chất lượng công trình, kiểm tra việc sử dụng nguồn vốn, góp phần giảm thiểu sai phạm và nâng cao tính minh bạch trong thực hiện nông thôn mới. Sự tham gia giám sát này không chỉ giúp bảo đảm hiệu quả đầu tư, mà còn giúp người dân cảm nhận được tiếng nói của họ có giá trị và ảnh hưởng đến các quyết định quan trọng tại địa phương.

Thứ ba, trong quá trình triển khai và thực hành dân chủ ở cơ sở đã huy động được nguồn lực xã hội từ người dân trong phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương. Khi Nhân dân được tham gia bàn bạc và quyết định, nhiều địa phương đã huy động được nguồn lực xã hội đáng kể cho xây dựng nông thôn mới. Sự tham gia góp công, góp của của người dân không chỉ giới hạn ở các khoản đóng góp vật chất, mà còn thể hiện ở sự tham gia của cộng đồng trong bảo vệ môi trường nông thôn, phát triển sản xuất và các hoạt động văn hóa - xã hội. Nhờ sự đồng thuận này, các công trình nông thôn mới trở nên bền vững hơn cả về mặt vật chất lẫn tinh thần cộng đồng.

3.2.2. Một số hạn chế trong thực hành dân chủ cơ sở

Bên cạnh những kết quả tích cực, thực tế thực hành dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới ở nước ta vẫn còn nhiều hạn chế nổi bật:

Thứ nhất, dân chủ đã được hiện thực hóa nhưng mức độ thực chất chưa đồng đều giữa các vùng, địa phương. Ở một số nơi, việc thực hiện dân chủ cơ sở vẫn mang tính hình thức, chủ yếu dừng lại ở công khai một số thông tin cơ bản. Trong khi đó, các hình thức đối thoại và tham gia trực tiếp của Nhân dân vào quá trình xây dựng chính sách chưa được triển khai thường xuyên và hiệu quả. Theo báo cáo của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, năm 2025 các cấp Mặt trận đã tổ chức 3.415 cuộc đối thoại trực tiếp giữa người đứng đầu cấp ủy, chính quyền với Nhân dân nhằm tiếp nhận ý kiến, kiến nghị về các chính sách và vấn đề phát triển ở địa phương (Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, 2025). Tuy nhiên, so với quy mô hàng chục nghìn đơn vị hành chính cấp cơ sở trên cả nước, số lượng đối thoại này vẫn còn hạn chế, cho thấy cơ chế tham gia của người dân chưa được triển khai đồng đều và thường xuyên ở nhiều địa phương.

Thứ hai, trong thực hành dân chủ cơ sở, sự tham gia bàn bạc quyết định của người dân còn chưa đầy đủ. Việc lấy ý kiến Nhân dân vào danh mục các công trình, tiêu chí ưu tiên, hay quyết định các dự án phát triển kinh tế - xã hội, đôi khi chỉ thực hiện ở mức cơ bản hoặc không đảm bảo tính đại diện của đa số người dân. Theo báo cáo Chỉ số hiệu quả quản trị và hành chính công cấp tỉnh ở Việt Nam (PAPI) 2023, chỉ khoảng 36% người dân được hỏi cho biết họ từng được tham gia góp ý vào các dự án hoặc công trình công tại địa phương, cho thấy cơ chế tham gia và đối thoại giữa chính quyền cơ sở với người dân vẫn chưa được thực hiện rộng rãi và hiệu quả (Chương trình Phát triển Liên Hợp Quốc (UNDP) và Trung tâm Nghiên cứu Phát triển và Hỗ trợ Cộng đồng (CECODES), 2023).

Thứ ba, năng lực tổ chức dân chủ còn hạn chế trong thực tiễn thực hành dân chủ cơ sở. Một bộ phận cán bộ cấp cơ sở chưa thực sự quen thuộc với kỹ năng tổ chức các hình thức dân chủ trực tiếp, như tiếp thu phản hồi của người dân, tổ chức đối thoại công khai với các nhóm dân cư hay xử lý những ý kiến đa chiều trong cộng đồng. Báo cáo tổng kết việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở của Ban Dân vận Trung ương cho thấy ở một số địa phương, việc triển khai các hình thức dân chủ vẫn còn mang tính hình thức; năng lực tổ chức đối thoại, giải trình và tiếp thu ý kiến của người dân của đội ngũ cán bộ cơ sở còn hạn chế, chưa đáp ứng yêu cầu phát huy đầy đủ quyền làm chủ của Nhân dân (Ban Dân vận Trung ương, 2022).

Bên cạnh đó, chênh lệch vùng miền ảnh hưởng đến thực hành dân chủ. Thống kê xây dựng nông thôn mới đến tháng 5/2025 có khoảng 79,3% số xã trên toàn quốc đạt chuẩn xây dựng nông thôn mới; tuy nhiên vẫn còn gần 20-21% số xã chưa đạt chuẩn, với tỷ lệ chưa đạt chuẩn cao hơn ở các khu vực miền núi phía Bắc, Tây Nguyên và vùng sâu, vùng xa do hạn chế về điều kiện kinh tế - xã hội và hạ tầng cơ sở (Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, 2025). Chênh lệch này không chỉ thể hiện ở kết quả xây dựng nông thôn mới, mà còn ảnh hưởng đến mức độ thực hành dân chủ cơ sở nói chung. Ở những địa bàn khó khăn, việc tổ chức lấy ý kiến Nhân dân đa dạng và sâu rộng gặp nhiều rào cản hơn do hạn chế về nguồn lực, thời gian và các điều kiện tổ chức.

3.3. Giải pháp phát huy dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới ở nước ta trong thời gian tới

Trên cơ sở kết quả đạt được, một số hạn chế trong thực hành dân chủ cơ sở, đánh giá thực tiễn thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2021 - 2025 (Quyết định 263/QĐ-TTg); các báo cáo tổng kết của Ban Chỉ đạo Trung ương các chương trình mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới, cần thực hiện tốt các giải pháp phát huy dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới ở nước ta như sau:

Một là, nâng cao nhận thức và trách nhiệm của cấp ủy, chính quyền cơ sở trong thực hành dân chủ

Phát huy dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới trước hết đòi hỏi phải nâng cao nhận thức và trách nhiệm của cấp ủy, chính quyền cơ sở về vị trí, vai trò của dân chủ trong quá trình phát triển nông thôn. Thực tiễn cho thấy, ở đâu cấp ủy, chính quyền nhận thức đầy đủ, coi dân chủ là nguyên tắc xuyên suốt thì ở đó việc tổ chức thực hiện các tiêu chí nông thôn mới đạt hiệu quả và tạo được sự đồng thuận xã hội cao. Vì vậy, trong thời gian tới, cần tiếp tục tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục, quán triệt các quan điểm, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về thực hiện dân chủ ở cơ sở, nhất là Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở.

Bên cạnh đó, cần đề cao trách nhiệm nêu gương của đội ngũ cán bộ, đảng viên ở cơ sở trong việc tôn trọng, lắng nghe và tiếp thu ý kiến Nhân dân. Việc thực hành dân chủ phải được gắn với trách nhiệm cá nhân của người đứng đầu cấp ủy, chính quyền trong

xây dựng nông thôn mới. Chỉ khi dân chủ được thực hiện từ nhận thức đến hành động của đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý ở cơ sở thì quyền làm chủ của Nhân dân mới được bảo đảm thực chất và hiệu quả.

Hai là, hoàn thiện và thực hiện nghiêm cơ chế, quy trình thực hành dân chủ cơ sở

Để dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới được thực hiện thống nhất và thực chất, cần tiếp tục hoàn thiện các cơ chế, quy trình cụ thể hóa quyền và trách nhiệm của Nhân dân trong từng khâu của quá trình xây dựng nông thôn mới. Các nội dung người dân được biết, được bàn, được quyết định và được giám sát cần được quy định rõ ràng, minh bạch, dễ thực hiện và phù hợp với điều kiện thực tiễn của từng địa phương.

Trong thời gian tới, cần gắn việc thực hành dân chủ cơ sở với các khâu then chốt như lập quy hoạch, xây dựng kế hoạch, lựa chọn công trình ưu tiên, huy động và sử dụng nguồn lực. Việc tổ chức lấy ý kiến Nhân dân cần bảo đảm tính công khai, dân chủ, tránh hình thức, chiếu lệ. Đồng thời, cần có cơ chế phản hồi rõ ràng, kịp thời đối với ý kiến, kiến nghị của Nhân dân để tạo niềm tin và khuyến khích sự tham gia tích cực của cộng đồng.

Việc thực hiện nghiêm các cơ chế, quy trình dân chủ không chỉ giúp nâng cao chất lượng quyết định ở cơ sở mà còn góp phần phòng ngừa các biểu hiện quan liêu, áp đặt, qua đó nâng cao hiệu quả và tính bền vững của xây dựng nông thôn mới.

Ba là, phát huy vai trò chủ thể của Nhân dân và cộng đồng dân cư. Phát huy dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới cần đặt Nhân dân vào vị trí trung tâm, coi Nhân dân là chủ thể trực tiếp của quá trình phát triển. Trong thời gian tới, cần tạo điều kiện để người dân tham gia đầy đủ, thực chất vào các hoạt động xây dựng nông thôn mới, không chỉ ở khâu thực hiện mà cả trong khâu bàn bạc, quyết định và giám sát.

Cần khuyến khích và mở rộng các hình thức dân chủ trực tiếp phù hợp với đặc điểm của từng cộng đồng dân cư, như hội nghị Nhân dân, đối thoại trực tiếp giữa chính quyền với người dân, lấy ý kiến cộng đồng về các công trình, dự án. Đồng thời, cần phát huy vai trò của các tổ chức tự quản ở thôn, bản, tổ dân phố trong việc huy động sự tham gia của người dân, đặc biệt là các nhóm yếu thế. Việc phát huy vai trò chủ thể

của Nhân dân không chỉ góp phần nâng cao hiệu quả xây dựng nông thôn mới mà còn giúp hình thành ý thức trách nhiệm, tinh thần làm chủ và sự gắn kết cộng đồng. Đây là nền tảng quan trọng để bảo đảm tính bền vững của nông thôn mới trong dài hạn.

Bốn là, nâng cao hiệu quả giám sát và phản biện xã hội ở cơ sở. Giám sát và phản biện xã hội là khâu quan trọng để bảo đảm dân chủ cơ sở được thực hiện thực chất trong xây dựng nông thôn mới. Trong thời gian tới, cần tiếp tục củng cố và nâng cao hiệu quả hoạt động của các thiết chế giám sát ở cơ sở như Ban thanh tra nhân dân, Ban giám sát đầu tư của cộng đồng, vai trò giám sát của Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội.

Cần tạo điều kiện về cơ chế, nguồn lực và thông tin để các chủ thể này thực hiện tốt chức năng giám sát, phản biện đối với các chương trình, dự án xây dựng nông thôn mới. Việc tiếp thu, xử lý và phản hồi các kiến nghị giám sát cần được thực hiện nghiêm túc, kịp thời, tránh tình trạng hình thức hoặc né tránh trách nhiệm. Thông qua việc nâng cao hiệu quả giám sát và phản biện xã hội, hoạt động của chính quyền cơ sở sẽ được kiểm soát tốt hơn, góp phần phòng ngừa sai phạm, nâng cao tính công khai, minh bạch và trách nhiệm giải trình trong xây dựng nông thôn mới.

Năm là, gắn thực hành dân chủ cơ sở với nâng cao năng lực đội ngũ cán bộ cơ sở. Một trong những điều kiện quan trọng để phát huy dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới là nâng cao năng lực của đội ngũ cán bộ cơ sở. Trong thời gian tới, cần chú trọng bồi dưỡng kiến thức, kỹ năng cho cán bộ trong việc tổ chức các hình thức dân chủ, đối thoại với Nhân dân, tiếp thu và xử lý ý kiến đa chiều trong cộng đồng.

Việc đào tạo, bồi dưỡng cần gắn với yêu cầu thực tiễn của xây dựng nông thôn mới, chú trọng kỹ năng quản lý, điều hành, kỹ năng truyền thông và vận động Nhân dân. Đồng thời, cần tăng cường kỷ luật, kỷ cương hành chính, gắn trách nhiệm thực hiện dân chủ cơ sở với đánh giá, xếp loại cán bộ, công chức ở cơ sở. Khi đội ngũ cán bộ cơ sở có đủ năng lực và tinh thần trách nhiệm, việc thực hành dân chủ cơ sở sẽ đi vào nền nếp, thực chất hơn, qua đó góp phần nâng cao chất lượng và hiệu quả xây dựng nông thôn mới ở nước ta trong thời gian tới.

3.4. Thảo luận

Kết quả nghiên cứu cho thấy, thực hành dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới ở Việt Nam đã có những chuyển biến tích cực, thể hiện ở việc mở rộng các kênh công khai, minh bạch và từng bước tăng cường sự tham gia của người dân vào các hoạt động cộng đồng. Điều này phù hợp với định hướng của Đảng Cộng sản Việt Nam và khung pháp lý được thiết lập bởi Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở 2022. Tuy nhiên, kết quả nghiên cứu cũng cho thấy khoảng cách đáng kể giữa quy định và thực tiễn triển khai. Nhiều địa phương vẫn thiên về hình thức, trong khi các cơ chế đối thoại và tham gia thực chất của người dân chưa được phát huy đầy đủ.

Từ góc độ lý luận và thực tiễn, thời gian tới việc phát huy dân chủ cơ sở cần được tiếp cận theo hướng thực chất hơn, trong đó trọng tâm là nâng cao năng lực tổ chức, hoàn thiện cơ chế đối thoại và bảo đảm môi trường để người dân tham gia hiệu quả. Đây là điều kiện quan trọng để xây dựng nông thôn mới theo hướng bền vững, lấy người dân làm chủ thể trung tâm.

4. Kết luận

Thực hành dân chủ cơ sở trong xây dựng nông thôn mới ở nước ta hiện nay là yêu cầu khách quan, vừa mang ý nghĩa chính trị - xã hội sâu sắc, vừa có giá trị thực tiễn trực tiếp đối với sự phát triển bền vững của nông thôn. Thực tiễn cho thấy, phát huy tốt dân chủ cơ sở đã góp phần nâng cao quyền làm chủ của Nhân dân, tạo sự đồng thuận xã hội, huy động hiệu quả các nguồn lực và nâng cao chất lượng thực hiện các tiêu chí nông thôn mới. Tuy nhiên, việc thực hành dân chủ cơ sở vẫn còn những hạn chế, đòi hỏi phải tiếp tục hoàn thiện thể chế, nâng cao vai trò của các chủ thể, đổi mới phương thức thực hiện và tăng cường giám sát. Phát huy dân chủ cơ sở sẽ tiếp tục là động lực quan trọng trong xây dựng nông thôn mới thời gian tới./.

Tài liệu tham khảo

1. Ban Dân vận Trung ương. (2022). Báo cáo tổng kết 20 năm thực hiện Quy chế dân chủ ở cơ sở. tr.4.
2. Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn. (2025). Báo cáo kết quả xây dựng nông thôn mới 2021-2025: Tình hình triển khai các tiêu chí và kết quả đạt được. tr.6
3. Chương trình Phát triển Liên Hợp Quốc (UNDP). Trung tâm Nghiên cứu Phát triển và Hỗ trợ Cộng đồng (CECODES). Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (2024). Chỉ số hiệu quả quản trị và hành chính công cấp tỉnh ở

Việt Nam (PAPI) 2023. tr.10.

4. Hồ Chí Minh (2011). Hồ Chí Minh Toàn tập. tập 4. Nxb Chính trị quốc gia Sự thật. tr.65.

5. Mặt trận Tổ quốc Việt Nam (2025). Báo cáo về phát huy quyền làm chủ của Nhân dân trong xây dựng và hoàn thiện thể chế. tr.2.

6. Quốc hội nước Cộng hoà Xã hội chủ nghĩa Việt Nam. (2022). Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở. tr.1.